

Tema 1: Gemensam säkerhet i en alltmer splittrad värld

Temat fokuserar på säkerhet och psykologisk krisberedskap. Syftet är att förstå de sociala, institutionella och kulturella mekanismer som påverkar upplevelsen av trygghet och att identifiera sätt att stärka samhällets förmåga att agera mitt i förändring och osäkerhet.

Finlands övergripande säkerhet byggs upp genom satsningar på nationellt försvar, inre säkerhet, försörjningsberedskap och kritisk infrastruktur, men temat fokuserar på befolkningens psykiska trygghet och funktionsförmåga, som är väsentliga för den övergripande säkerheten. Upplevelsen av trygghet består av tillhörighet, gemenskap och förtroende. I en alltmer splittrad värld utmanar till exempel demografiska förändringar, regionala skillnader, växande ekonomisk osäkerhet och globala kriser upplevelsen av trygghet och ökar behovet av en effektiv förmåga till anpassning och förnyelse. Ökande ojämlikhet, ekokammare och värdekonflikter försvagar också beredskapen att möta hot med gemensamma mål. Dynamiken i den digitala verksamhetsmiljön, den snabba tekniska utvecklingen och säkerhetsrisker i samband med den alltmer omfattande datainsamlingen kan ytterligare öka känslan av osäkerhet. Nyckelfrågor för detta tema är: Vad upprätthåller tillit och samhällstillhörighet i en splittrad värld? Vilka sociala och institutionella strukturer behövs för att upprätthålla Finlands gemensamma operativa förmåga? Vilken betydelse kan kultur, konst och en bred bildning ha för att bygga upp funktionsförmågan?

Temat undersöker säkerhet som ett upplevt, socialt och strukturellt fenomen och analyserar sambandet mellan dessa dimensioner i en alltmer splittrad värld. Inom ramen för temat är det viktigt att undersöka sådana faktorer som stärker den psykiska krisberedskapen i samband med olika hot och störningar. Forskningen inom temat kan fokusera på att stödja goda demografiska förhållanden och delad handlingsförmåga, stärka framtidstron eller skapa nya möjligheter till delaktighet och påverkan. Betydelsen av gemensamma demokratiska värderingar och kulturens och konstens roll som krafter som skapar en gemensam världsbild kan bidra till att ge relevanta perspektiv på temat. I forskningen inom temat kan man dessutom diskutera hur ekonomisk trygghet byggs upp på både individnivå och nationell nivå. Enskilda projekt kan också undersöka informationsmiljöns roll i att skapa förtroende och trygghetskänsla.

Ett tvärvetenskapligt och interaktivt tillvägagångssätt och samarbete med olika intressenter spelar en nyckelroll i forskningen kring samhällsstrukturer som upprätthåller den gemensamma säkerheten.

Tema 2: Framtidens strategiska resurser

Temat fokuserar på säkrande och ansvarsfull användning av material och digitala resurser som är strategiskt viktiga för framtiden. Med strategiska resurser avses material och data vars tillgänglighet är väsentlig för utvecklingen av det finländska samhället och som medför betydande risker med anknytning till försörjningsberedskapen, miljön, förvaltningen eller geopolitiken.

Den växande efterfrågan på strategiska resurser och globala begränsningar i tillgänglighet skapar spänningar mellan ekologisk hållbarhet, geopolitik, ekonomisk konkurrenskraft och global rättvisa. Slutna materialcykler, data, konkurrenskraft och säkerhetspolitik är också centrala frågor för den cirkulära ekonomin. Kritiska resurser och deras hantering är ojämnt fördelade mellan länder och regioner. En hållbar användning av strategiska resurser förutsätter förutom tekniska lösningar även förändringar i konsumtionsval och verksamhets sätt som formar efterfrågan på resurser. Nyckelfrågor för detta tema är: Vilka resurser är strategiskt viktiga för Finlands ekonomi och välfärd inför framtiden? Hur kan resurserna produceras, utnyttjas och hanteras med beaktande av jordens begränsningar och det globala ansvaret? Hur stöder data den hållbara hanteringen av råvaror och hur säkerställs datatillgängligheten?

Målet med detta tema är att ta fram ny kunskap och konkreta lösningar som stöder Finlands och EU:s självförsörjning av material och stärker de kritiska värdekedjorna i framtiden.

Forskningsprojekten inom temat kan undersöka resurser och den strategiska förändringen i materialekonomin ur ett globalt perspektiv och ur Finlands egna råvarors perspektiv. Hållbara kretslopp för naturresurser och material samt utvecklingen av produktionskedjor och materialflöden i anslutning till dessa är också viktiga frågor inom temat. I fokus för forskningen inom temat kan också vara möjligheterna med data för att styra resursanvändningen eller för teknikutvecklingen samt data som en strategisk resurs, till exempel ur datahanterings- eller självförsörjningsperspektiv. Hållbarhetsövergången är inte bara en teknisk eller ekonomisk utmaning. Den är väsentligt förknippad med sociala, kulturella och etiska dimensioner, som att främja ett hållbart konsumtionsbeteende eller en rättvis fördelning av resursansvar och - fördelar på lokal och global nivå.

Tvärvetenskaplig forskning och nära samarbete med näringslivet, den offentliga sektorn och andra intressenter är avgörande när man utforskar de tekniska, ekonomiska och sociala dimensionerna av strategisk resursanvändning. Partnerskap och forskningsekosystem bidrar till att stärka Finlands konkurrenskraft och exportmöjligheter i fråga om strategiska resurser och kompetens.

Övergripande prioritering Datans makt

Datans makt är den övergripande prioriteringen för 2027 års program för strategisk forskning. Data och datakvalitet, särskilt dess representativitet, öppenhet, tillgänglighet, begränsningar och användningsmöjligheter, avgör i allt högre grad forskningens inriktning. Data har ekonomisk och social makt, och därför är dess kvalitet särskilt viktig. Samtidigt väcker data viktiga etiska, juridiska och samhällsliga frågor, till exempel vad gäller ägarskap, åtkomsträttigheter, integritet och säkerhet. Utnyttjandet av data begränsas av ojämlig tillgång och döda vinklar, särskilt av att socialt utsatta grupper är underrepresenterade i data.

I 2027 års program för strategisk forskning granskas dessa datarelaterade frågor ur varje forskningsämnes perspektiv. Projekten ska i de data som de använder och i datainsamlingen beakta sådana frågor som det finländska forskarsamfundet kan använda sig av i större utsträckning i framtiden. Dessa datarelaterade frågor och lösningar ska tydligt beskrivas i projektplanen.